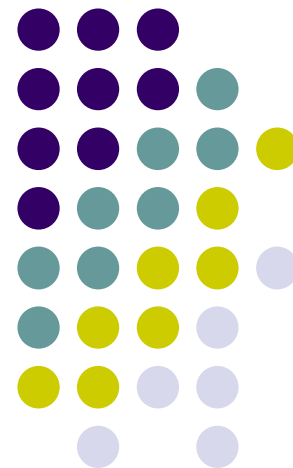

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΗΜΕΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΩΝ ΝΟΣΩΝ

Αργύρης Συμεωνίδης
Καθηγητής Αιματολογίας
Πανεπιστημίου Πατρών

Προσέγγιση του ασθενούς με νεοπλασματική νόσο

Θέματα που σχετίζονται με τον ασθενή

- Αξιολόγηση της έκτασης της νόσου (σταδιοποίηση)
- Αξιολόγηση της εντόπισης της νόσου
- Αξιολόγηση της κατάστασης ικανότητας του ασθενούς
- Έλεγχος λειτουργίας ζωτικών οργάνων (ήπατος, νεφρών, καρδιάς, πνευμόνων κλπ)
- Σχεδιασμός του θεραπευτικού πρωτοκόλλου
- Ενημέρωση και απόκτηση συγκατάθεσης του ασθενούς για την σχεδιαζόμενη θεραπεία
- Παρακολούθηση της ανταπόκρισης στην θεραπεία

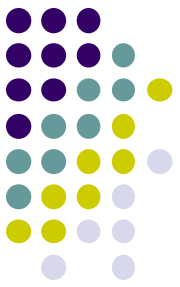
Σχεδιασμός θεραπευτικής στρατηγικής

Προσδιορισμός των στόχων της θεραπείας

- Εκρίζωση της νόσου – ίαση
- Ελαχιστοποίηση νόσου για εξαφάνιση ή περιορισμό επικίνδυνων ή ενοχλητικών συμπτωμάτων
- Ελαχιστοποίηση νόσου και εφαρμογή άλλης επιλογής που επιτυγχάνει εκρίζωση επί ελαχίστης νόσου
- Ουδεμία θεραπεία και συμβίωση με την νόσο
- Ανίατη νόσος και παρηγορητική θεραπεία
- Εφαρμογή μόνο υποστηρικτικής αγωγής

Στρατηγική ολικής θεραπείας: Στάδια ή φάσεις αντινεοπλασματικής θεραπείας

- Προθεραπεία
(θεραπεία ελάττωσης του φορτίου της νόσου)
- Θεραπεία εφόδου
- Θεραπεία εδραίωσης – Θεραπεία μετά την ύφεση
- Θεραπεία συντήρησης της ύφεσης – Θεραπεία υπολειμματικής νόσου
- Θεραπεία υποτροπής
- Θεραπεία διάσωσης

Φορτίο νόσου αναλόγως της ανταπόκρισης στην θεραπεία ασθενούς με Χρόνια Μυελογενή Λευχαιμία

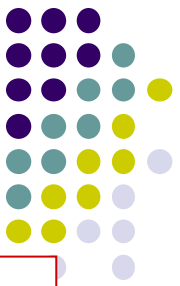
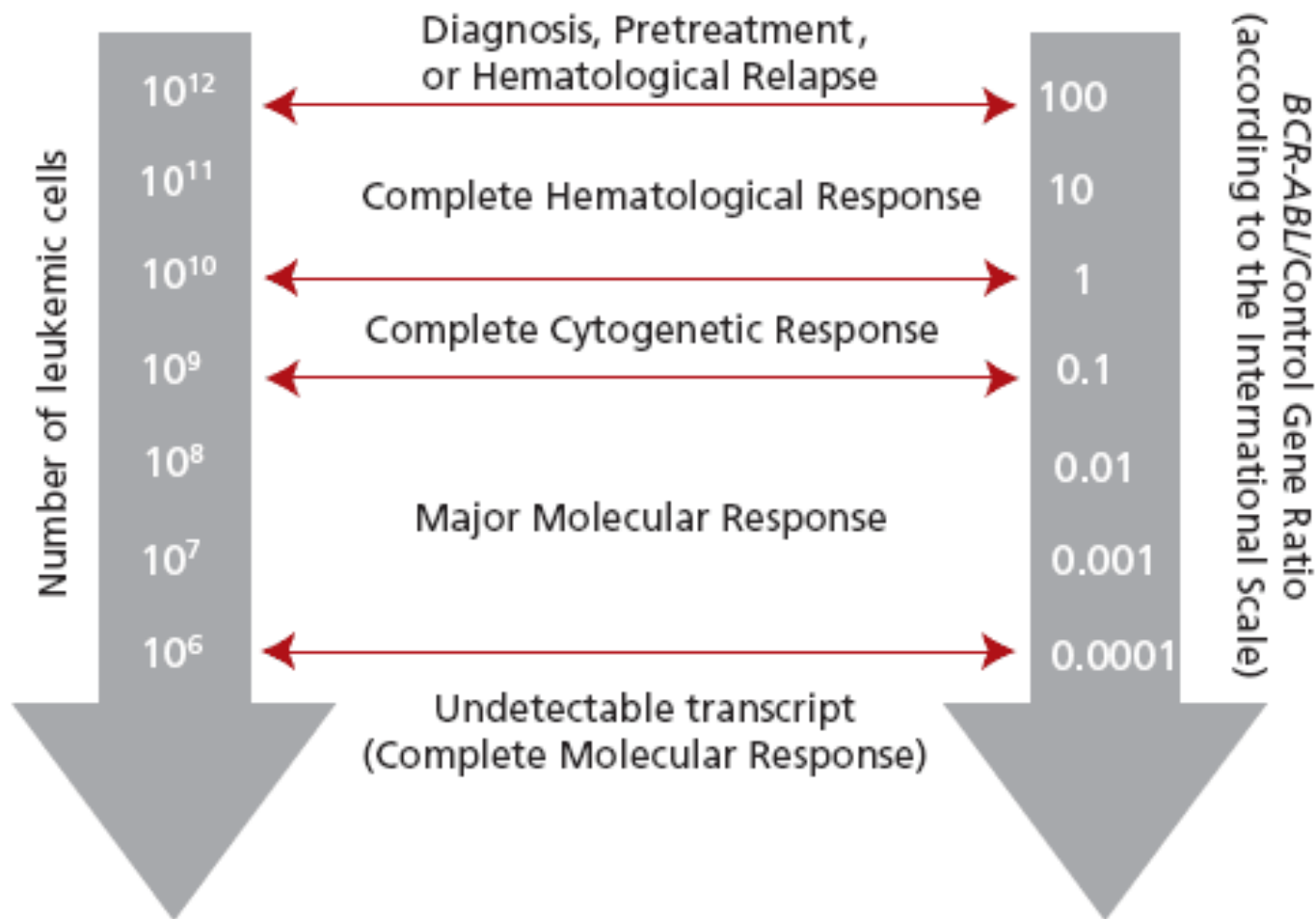

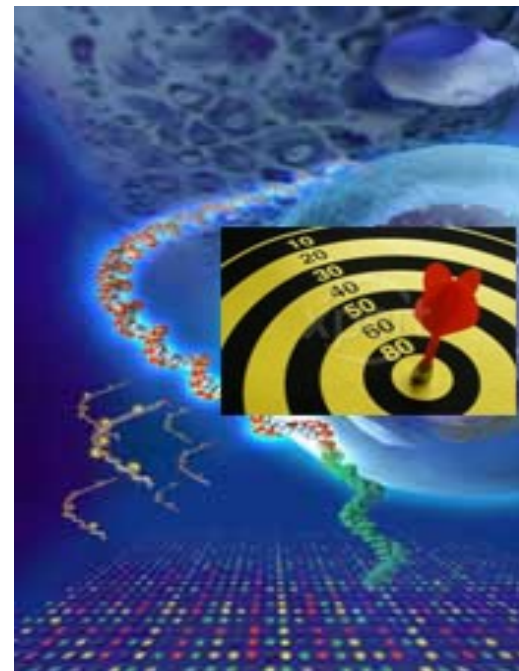
Figure 2. The *BCR-ABL* Transcript Percent Parallels the Number of Leukemic Cells⁹

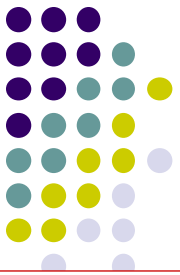
Είδη αντινεοπλασματικής αγωγής

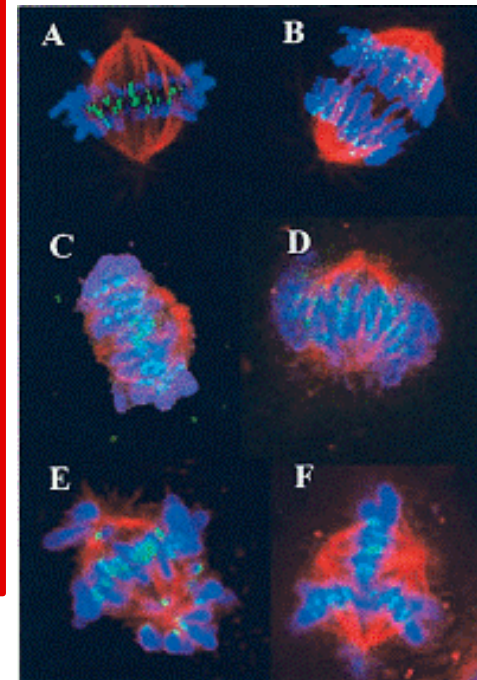
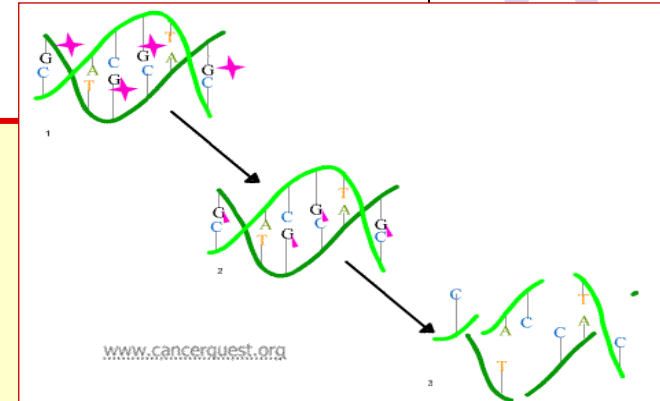
- Συμβατική χημειοθεραπεία
- Ακτινοθεραπεία
- Κατευθυνόμενη (στοχευμένη) θεραπεία
- Ανοσοτροποποιητική θεραπεία
- Συνδυασμοί των παραπάνω

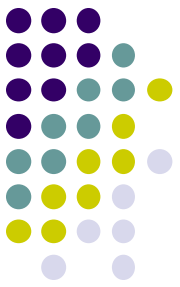
Κατηγορίες συμβατικών χημειοθεραπευτικών φαρμάκων

- Αλκυλιούντες παράγοντες
- Αντιμεταβολίτες
- Αναστολείς επιδιορθωτικών ενζύμων του DNA
- Επαγωγείς θραυσμάτων-βλαβών του γενετικού υλικού
- Τοξικοί παράγοντες του κυτταροπλάσματος – επαγωγείς κυτταρικού θανάτου
- Αναστολείς της μιτωτικής ατράκτου

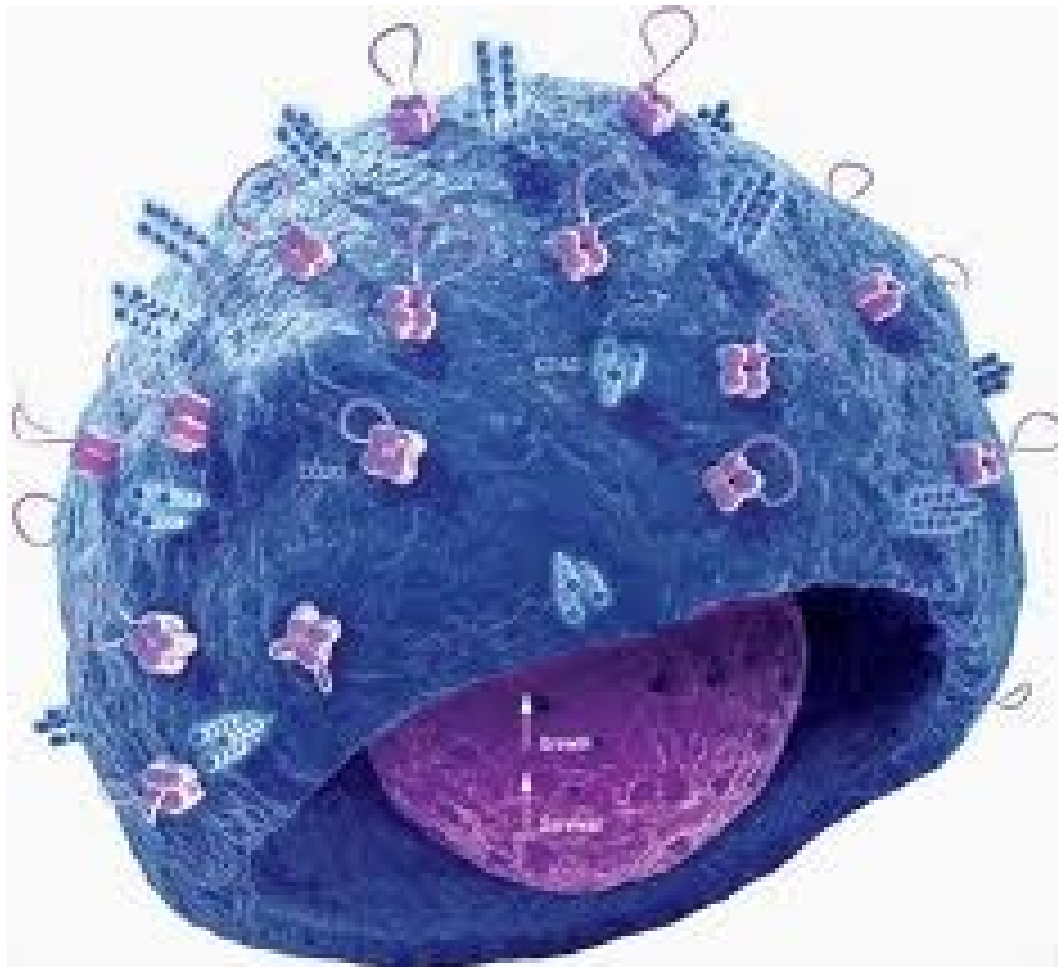
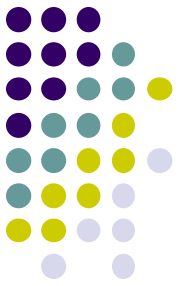
Κατηγορίες φαρμάκων κατευθυνόμενης (στοχευμένης) αντινεοπλασματικής αγωγής

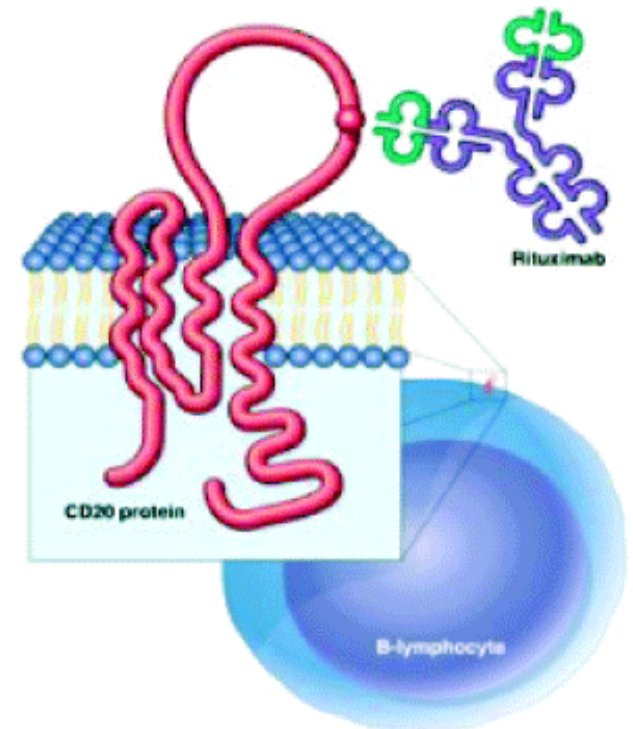
- Μονοκλωνικά αντισώματα κυτταρικής επιφανείας
- Μονοκλωνικά αντισώματα ενδοκυτταρίων στόχων
- Αναστολείς/τροποποιητές μεταγωγής μηνύματος κινασών
- Αναστολείς πρωτεασώματος
- Αναστολείς μηνυμάτων κυτταρικής επιβίωσης
- Ενεργοποιητές των οδών της απόπτωσης
- Τροποποιητές επιγενετικών μεταβολών
- Τροποποιητές μετάφρασης mRNA
- Τροποποιητές μικροπεριβάλλοντος του όγκου
- Αναστολείς αγγειογένεσης
- Ανοσοτροποποιητές

Μόριο CD20 και πρόσδεση του αντι-CD20 μονοκλωνικού αντισώματος

Medscape® www.medscape.com

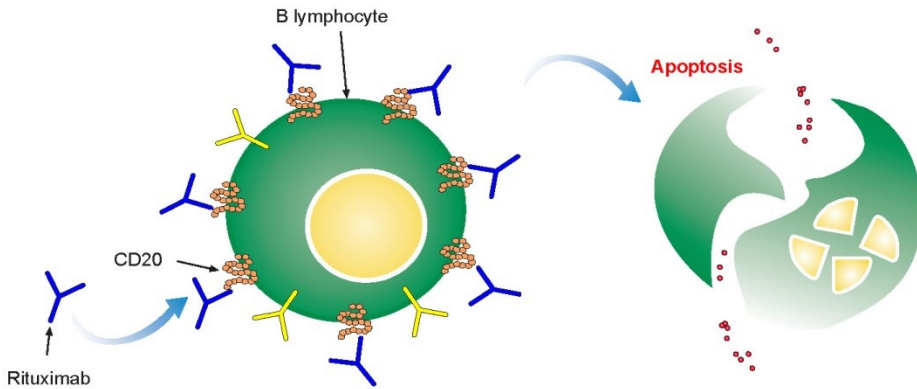

Source: Am J Transplant © 2006 Blackwell Publishing

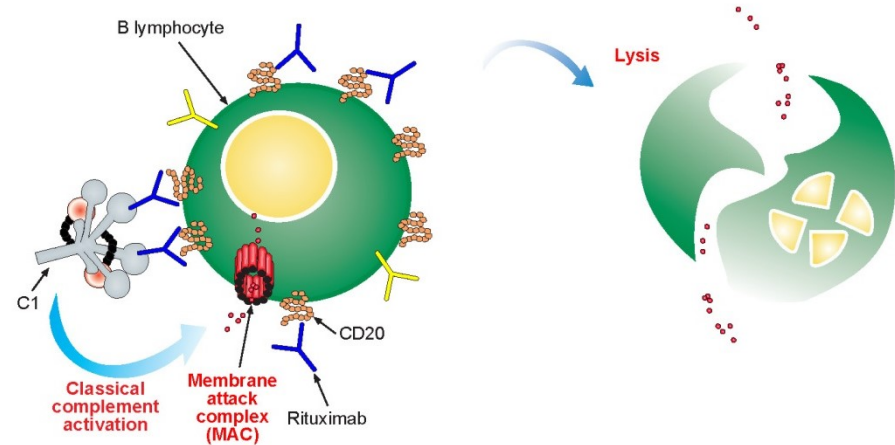
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΑΝΤΙΛΕΜΦΩΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ RITUXIMAB ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΩΝ ΜΟ-abs ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ

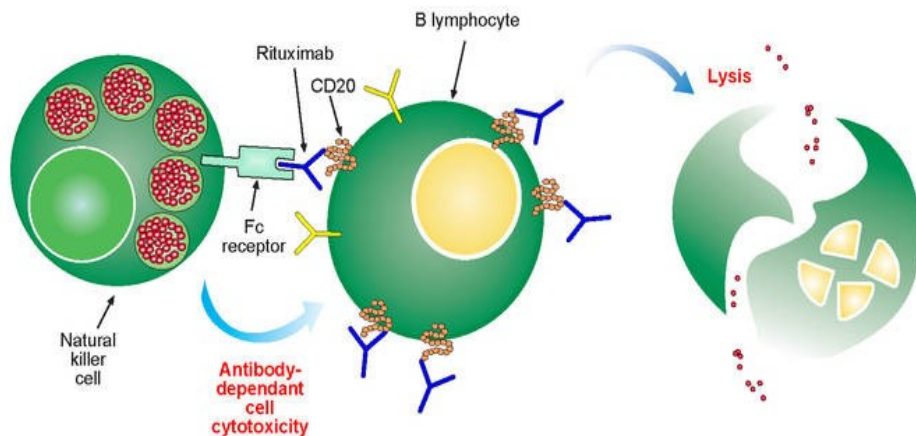
① CD20-induced apoptosis

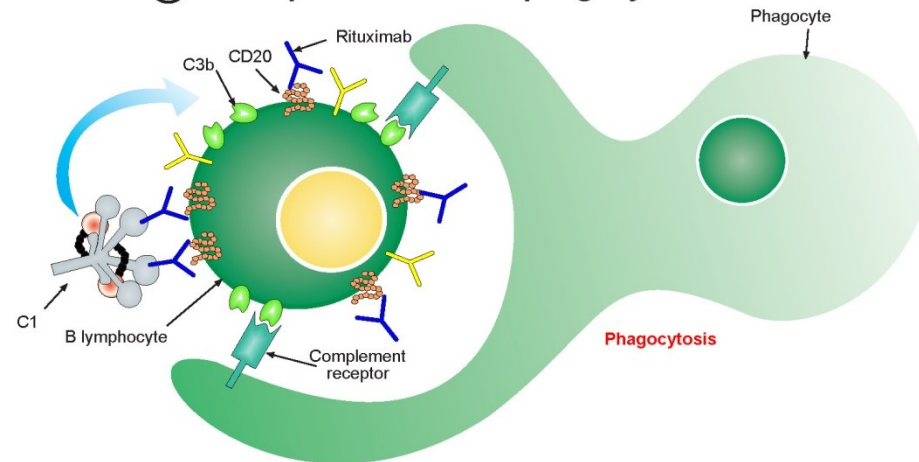
② Classical complement activation

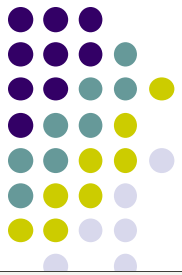

⑤ Antibody-dependent cell cytotoxicity by natural killer cells

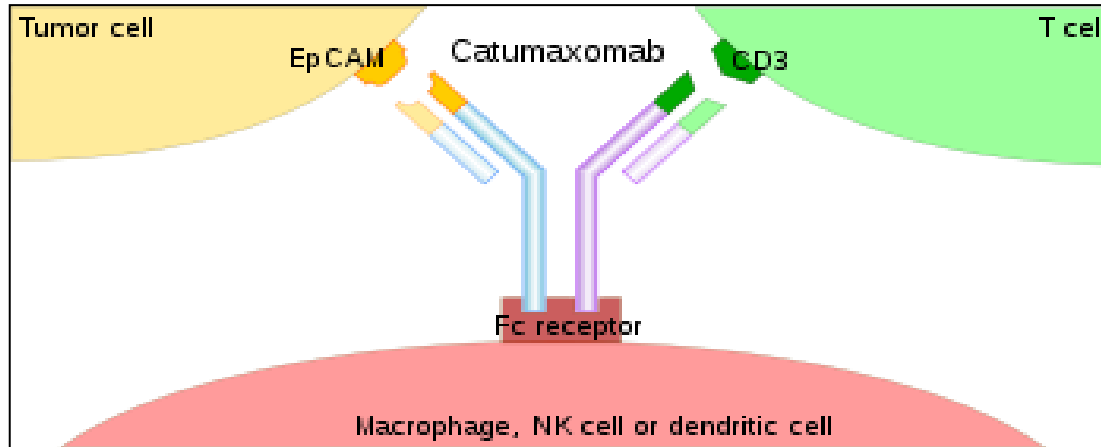
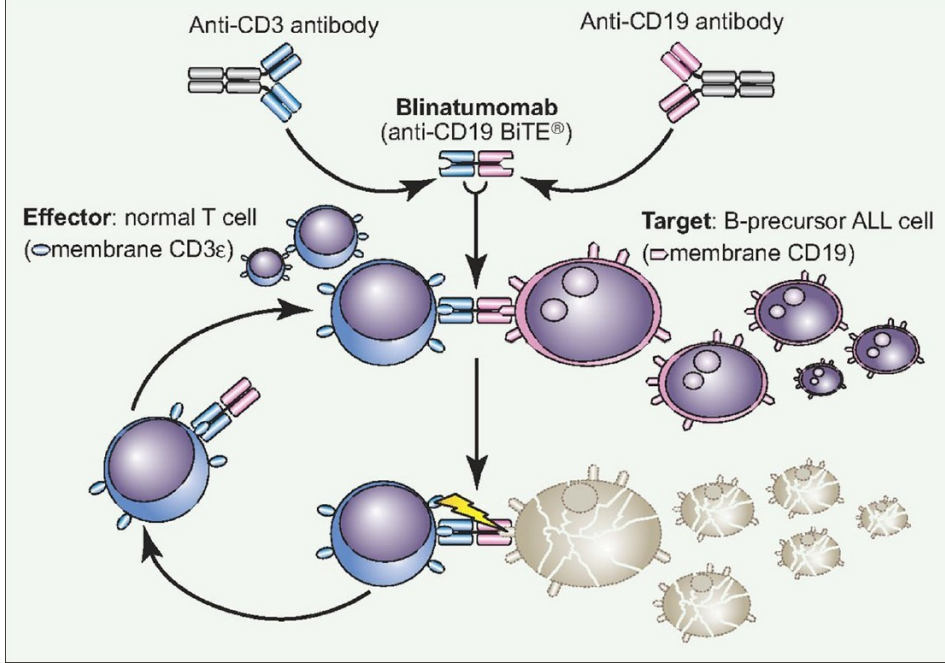
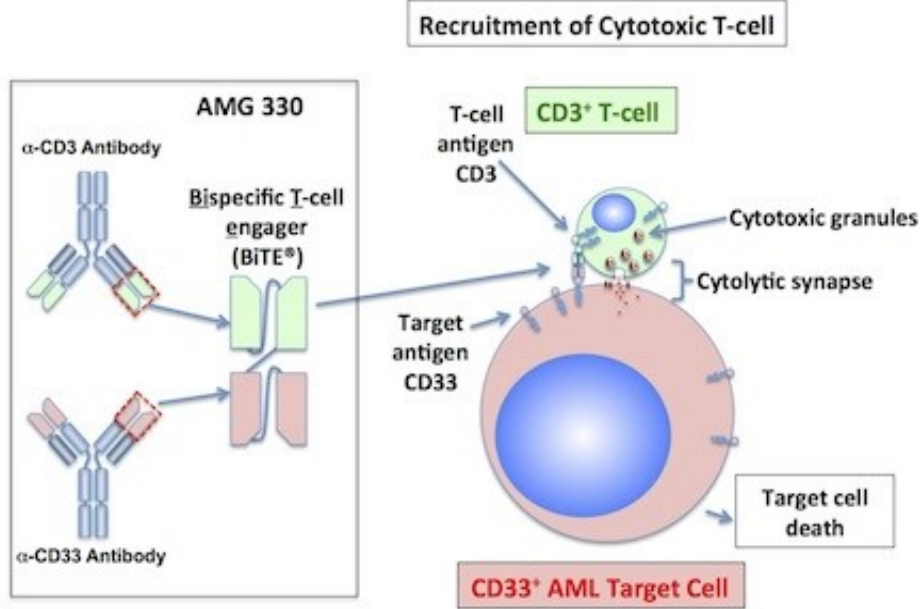

③ C3b opsonisation and phagocytosis

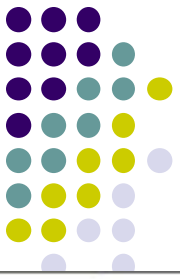

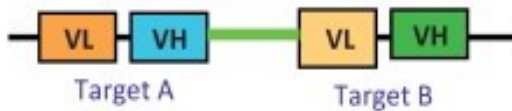
Η εξέλιξη στα μονοκλωνικά αντισώματα: BiTE και Trispecific Αντισώματα

Και η βιοτεχνολογία εξελίσσεται συνεχώς

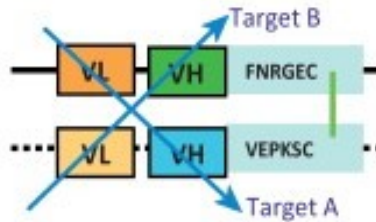
BiTE
(Bi-specific T-cell engager)

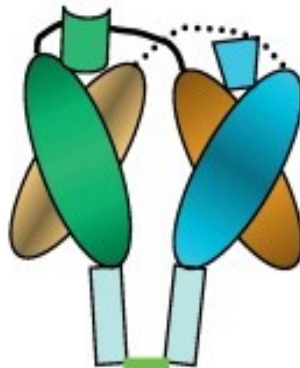
- 1 single polypeptide chain
- Flexible linker
- No chain dimerization

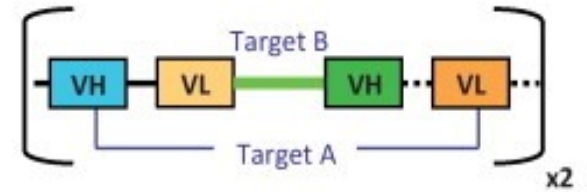
DART
(Dual affinity retargeting)

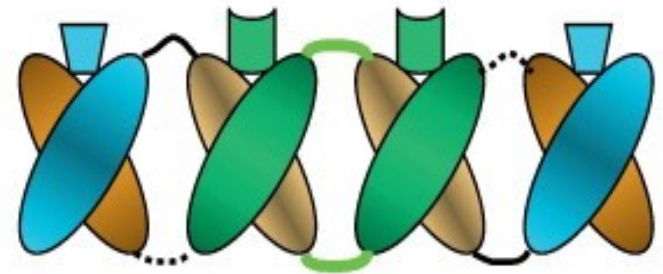
- 2 polypeptide chains
- No linker – interchain disulfide bridge
- Fusion to Ckappa and IgG1 upper hinge

TandAb
(Tetravalent tANDem antibody)

- 1 single polypeptide chain
- Highly flexible linkers
- Chain dimerization

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΜΟΝΟΚΛΩΝΙΚΩΝ ΑΝΤΙΣΩΜΑΤΩΝ

** Οδηγίες κατά WHO 2009:
International Nonproprietary Names (INN) Programme

Prefixes, Infixes and Suffixes for MoAb Nomenclature (Generic Names)

ΠΡΟΘΕΜΑ	ΕΝΘΕΜΑ ΣΤΟΧΟΥ		ΕΝΘΕΜΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ		ΚΑΤΑΛΗΞΗ
<i>Varies, "should be euphonious"</i>	-o(s)-	bone	-u-	human	-mab
	-v(i)-	viral	-o-	mouse	
	-b(a)-	bacterial	-a-	rat	
	-l(i)-	immunomodulating	-e-	hamster	
	-c(i)-	cardiovascular	-i-	primate	
	-k(i)-	interleukin as target	-xi-	chimeric	
	-t(u)-	miscellaneous tumor	-zu-	humanized	
	-tox(a)-	toxin as target	-axo-	rat/mouse hybrid	
	-f(u)-	fungal			

Beva-ci-zu-mab, Obinu-tu-zu-mab

➤ Αντινεοπλασματική δράση

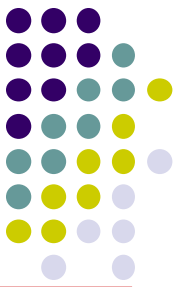
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Mabthera/ Ri – tu – xi – mab

➤ Χιμαρικό αντίσωμα

Reopro/ Ab – ci – xi - mab

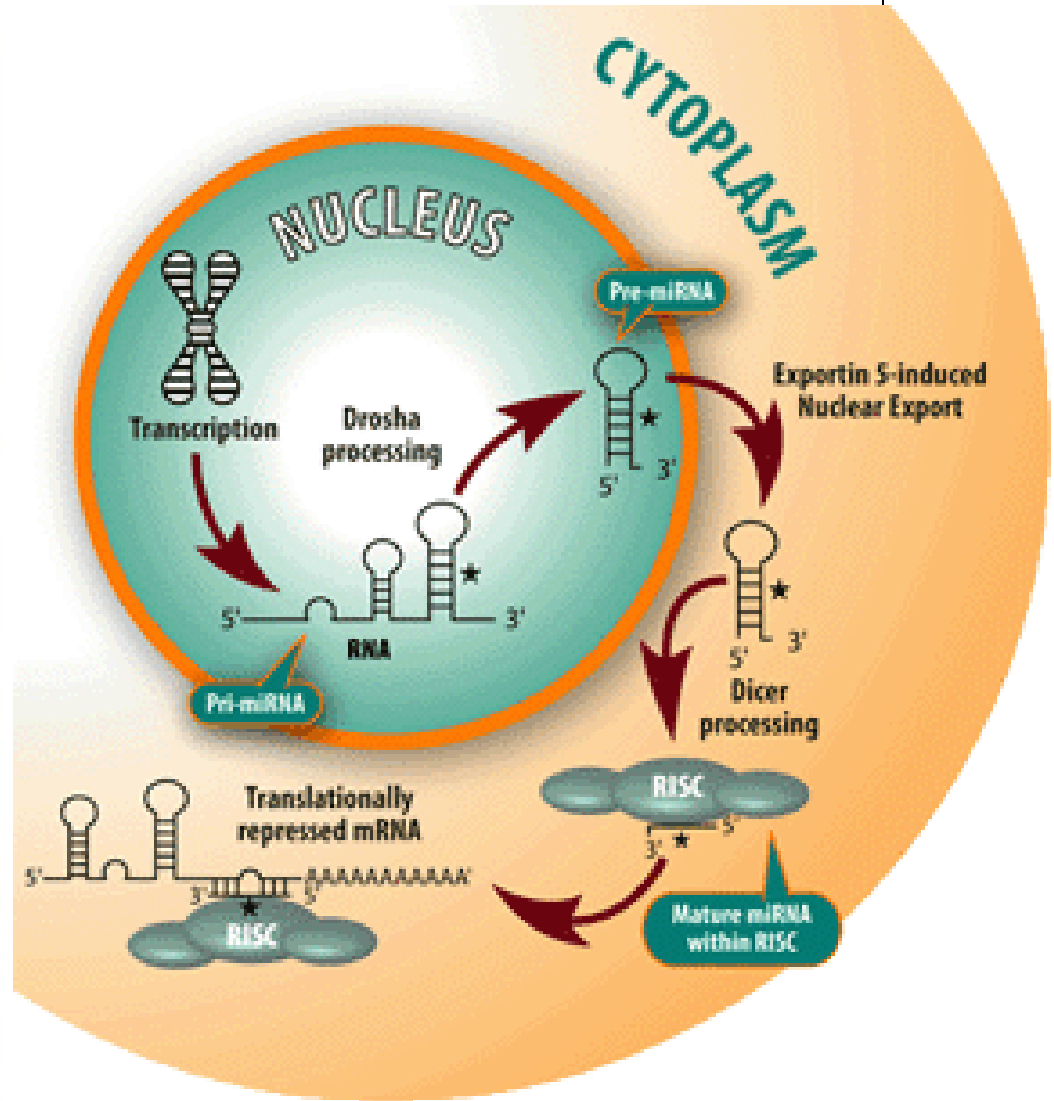
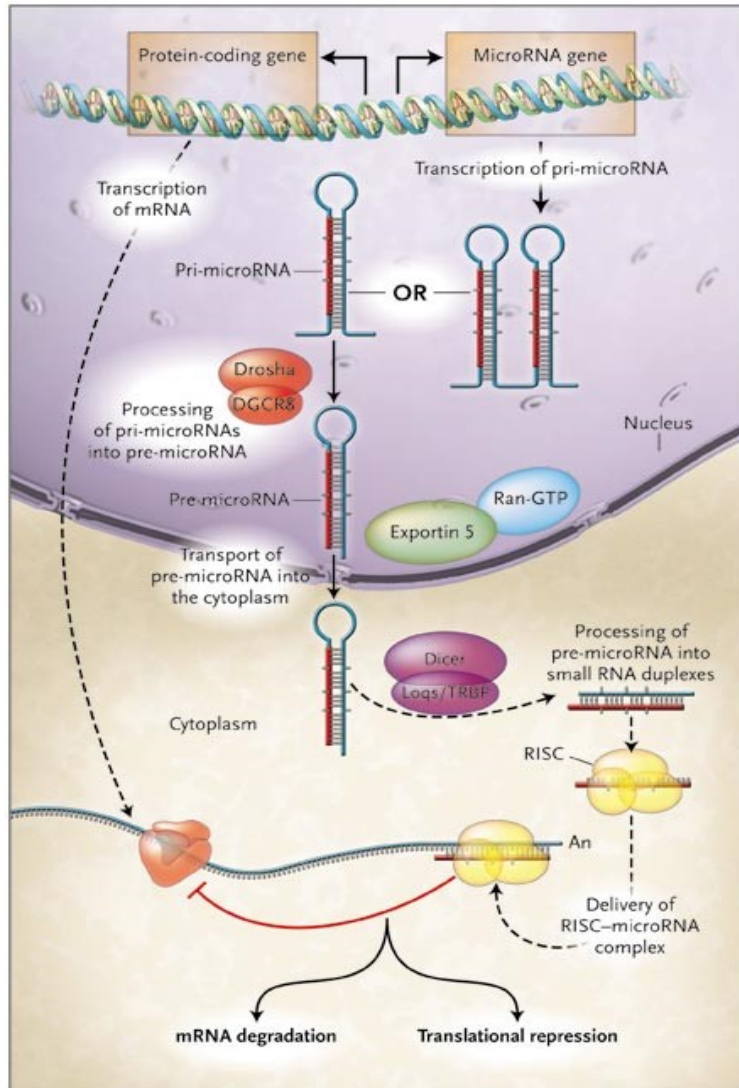
➤ Δράση στο Κυκλοφορικό

Κατευθυνόμενη ή Στοχεύουσα Θεραπεία

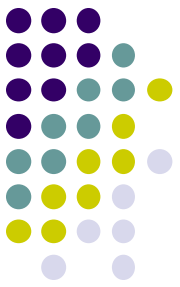

- **Διαφορετική αντίληψη θεραπευτικής στρατηγικής**
  - Ανασκευή του νεοπλασματικού κυτταρικού φαινοτύπου
  - Τροποποίηση έκφρασης γονιδίων
  - Επαγωγή κυτταρικής διαφοροποίησης
  - Επανενεργοποίηση των μηχανισμών απόπτωσης
- Στόχευση μιάς διαταραγμένης ενδοκυττάριας οδού και βελτίωση ή διόρθωσή της
- Ακόμα κι αν δεν θεραπεύει οριστικά την νεοπλασματική νόσο, επαναφέρει την νόσο σε αρχικό ή προγενέστερο στάδιο
- Αποφυγή κυτταροτοξικής θεραπείας => Καλύτερη ανοχή
- Ελαχιστοποίηση μυελικής και εξωμυελικής τοξικότητας

Τα micro-RNAs ρυθμίζουν την πρωτεϊνοσύνθεση στο επίπεδο των ριβωσωματίων

Φαρμακευτική ονοματολογία θεραπειών κατευθυνόμενης στόχευσης

- ◆ κατάληξη **mab**: μονοκλωνικό αντίσωμα
- ◆ κατάληξη **nib**: αναστολέας τυροσινικής κινάσης
- ◆ κατάληξη **sib**: αναστολέας σερινοθρεονινικής κινάσης
- ◆ κατάληξη **mib**: αναστολέας πρωτεασώματος
- ◆ κατάληξη **gib**: αναστολέας της οδού Hedgehog
- ◆ κατάληξη **tib**: αναστολέας aurora κινάσης ή κινάσης της μίτωσης
- ◆ κατάληξη **clib**: αναστολέας κυκλινοεξαρτώμενης κινάσης
- ◆ κατάληξη **stat**: αναστολέας άλλου ενζύμου πλην κινάσης
- ◆ κατάληξη **limus**: αναστολέας κινάσης mTOR
- ◆ κατάληξη **clax**: αναστολέας μορίων οικογένειας bcl-2
- ◆ κατάληξη **mide**: ανοσοτροποποιητικό, τροποποιητής μικροπεριβάλλοντος
- ◆ κατάληξη **psine**: αναστολέας που δρά στο επίπεδο του DNA
- ◆ κατάληξη **sence**: αντι-sence ολιγονουκλεοτίδια
- ◆ κατάληξη **cel**: φάρμακο - κυτταρική / γονιδιακή θεραπεία

Η «ΑΜΥΝΑ» ΤΟΥ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΟΥ ΚΥΤΤΑΡΟΥ

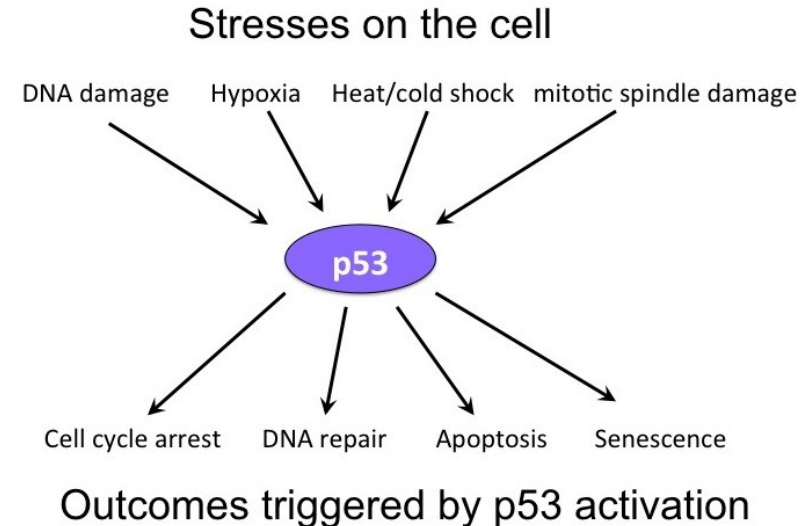
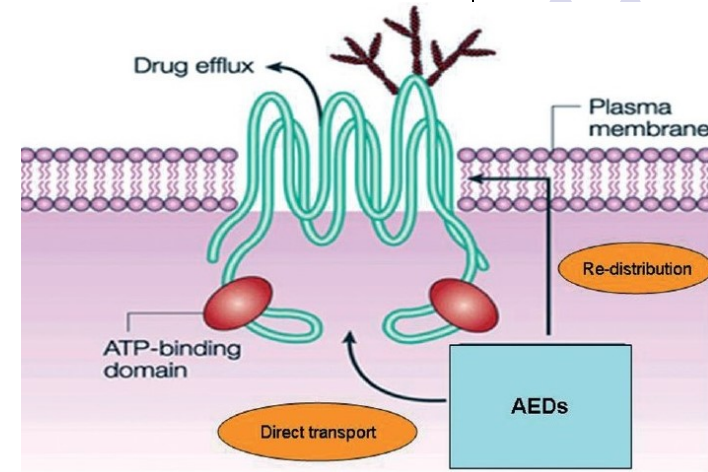

- Πρωτεΐνες πολυαντοχής στη χημειοθεραπεία
- Down-regulation μεμβρανικών υποδοχέων
- Επαγωγή οξειδωτικού stress
- Παραγωγή ουσιών καταστολής των μη νεοπλασματικών κυττάρων (expansion)
- Αχρήστευση ογκοκατασταλτικών γονιδίων

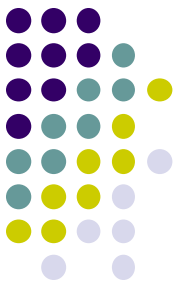
⇒ **Μεταλλάξεις**

⇒ **Επιγενετική αποσιώπηση**

- Ενεργοποίηση άλλων οδών προαγωγής της αύξησης
- Επιπρόσθετες μεταλλάξεις - Γενωμική αστάθεια
- Αχρήστευση ανοσολογικής επιτήρησης

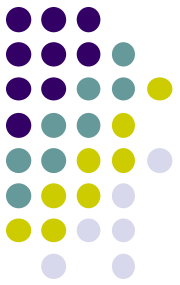

Σχεδιασμός του θεραπευτικού πρωτοκόλλου I.

- Υπάρχει ειδική – στοχευμένη θεραπεία για την νόσο? π.χ.
  - **Anti-CD20** στα **B-N.H.Λεμφώματα**
  - **Αναστολέας τυροσινικής κινάσης** στην **Χρόνια Μυελογενή Λευχαιμία**
  - **Μεμβρανικό αντιγόνο HER2** στον **καρκίνο μαστού**
- Συνδυάζεται η στοχευμένη θεραπεία με χημειοθεραπεία, ακτινοθεραπεία, ανοσοθεραπεία ή άλλες προσεγγίσεις?
- Μπορούν να εφαρμοσθούν χημειοθεραπευτικοί συνδυασμοί?
- Ποιό είναι το μεσοδιάστημα μεταξύ των κύκλων θεραπείας?
- Ποιά είναι η ορθή σειρά χορήγησης των φαρμάκων?

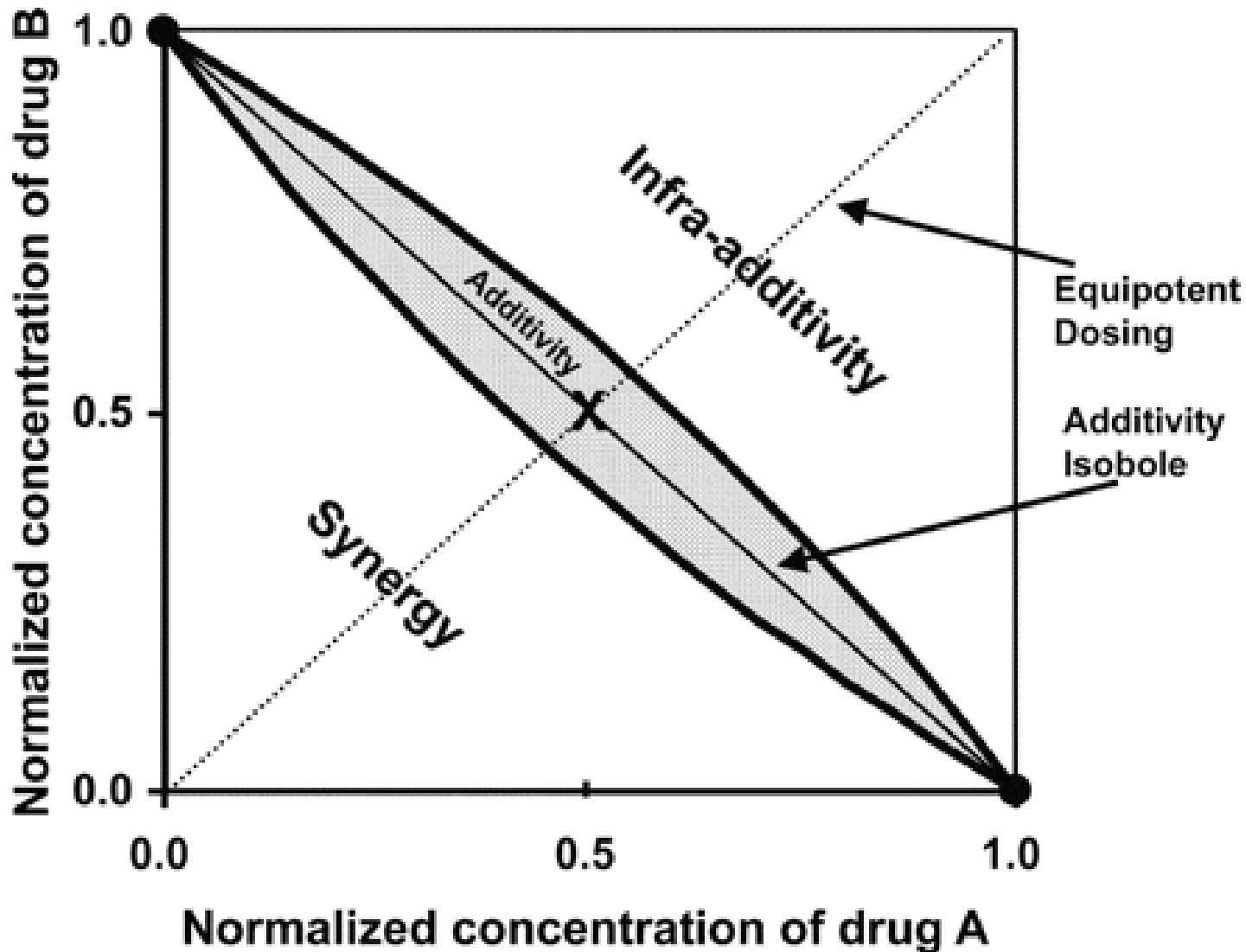
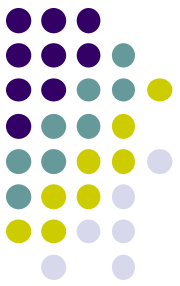
Σχεδιασμός του θεραπευτικού πρωτοκόλλου II.

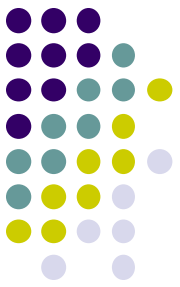
Επιλογή του χημειοθεραπευτικού συνδυασμού

- Υπάρχει προηγούμενη εμπειρία αποτελεσματικότητας?
- Υπάρχει γνωστή συνέργεια των φαρμάκων του συνδυασμού ή η δράση ενός παρεμποδίζει - αναστέλλει την δράση άλλου?
  - ⇒ Κορτικοειδή δεν συγχορηγούνται με μονοκλωνικά αντισώματα
  - ⇒ Η δράση των αντιμεταβολιτών αναιρείται από επαγωγείς απόπτωσης
  - ⇒ Η υδροξυουρία αναστέλλει την δράση της 5-αζακυτιδίνης
- Υπάρχει επαρκής προσπέλαση του/των φαρμάκου(ων) στον πάσχοντα ιστό?
  - ⇒ Το R-CHOP είναι πολύ καλός συνδυασμός για θεραπεία των B-NHL, αλλά δεν έχει καμιά δράση στα NHL του Κ.Ν.Σ.

Σχηματική παράσταση της έννοιας της συνέργειας δύο φαρμάκων

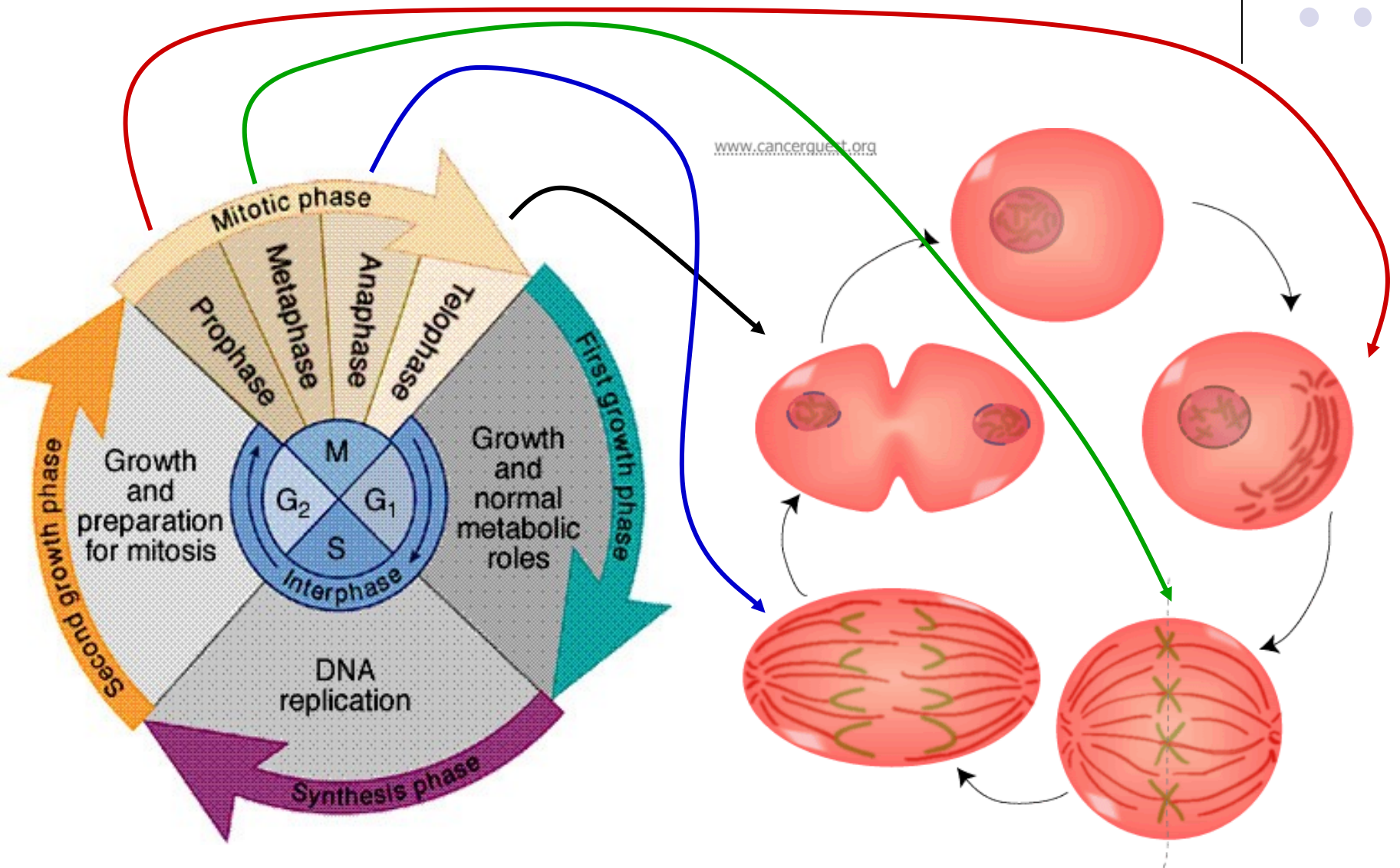

Σχεδιασμός του θεραπευτικού πρωτοκόλλου III.

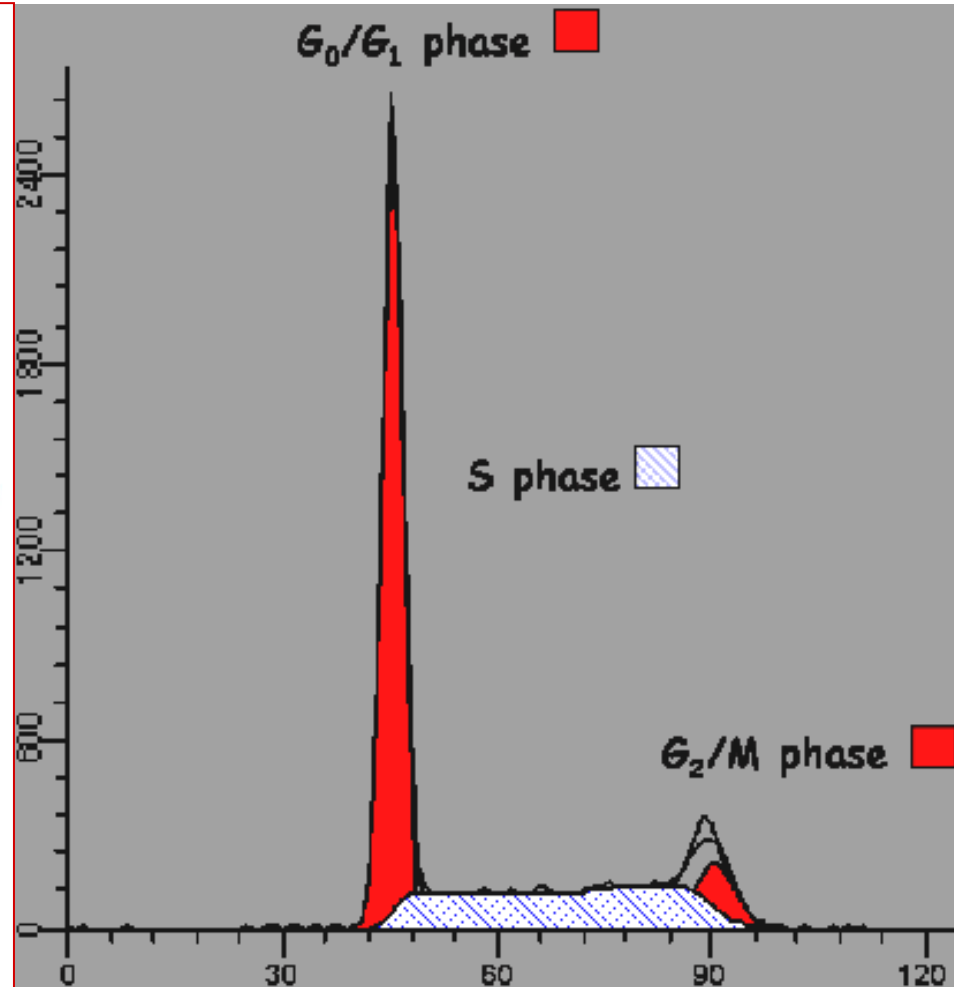
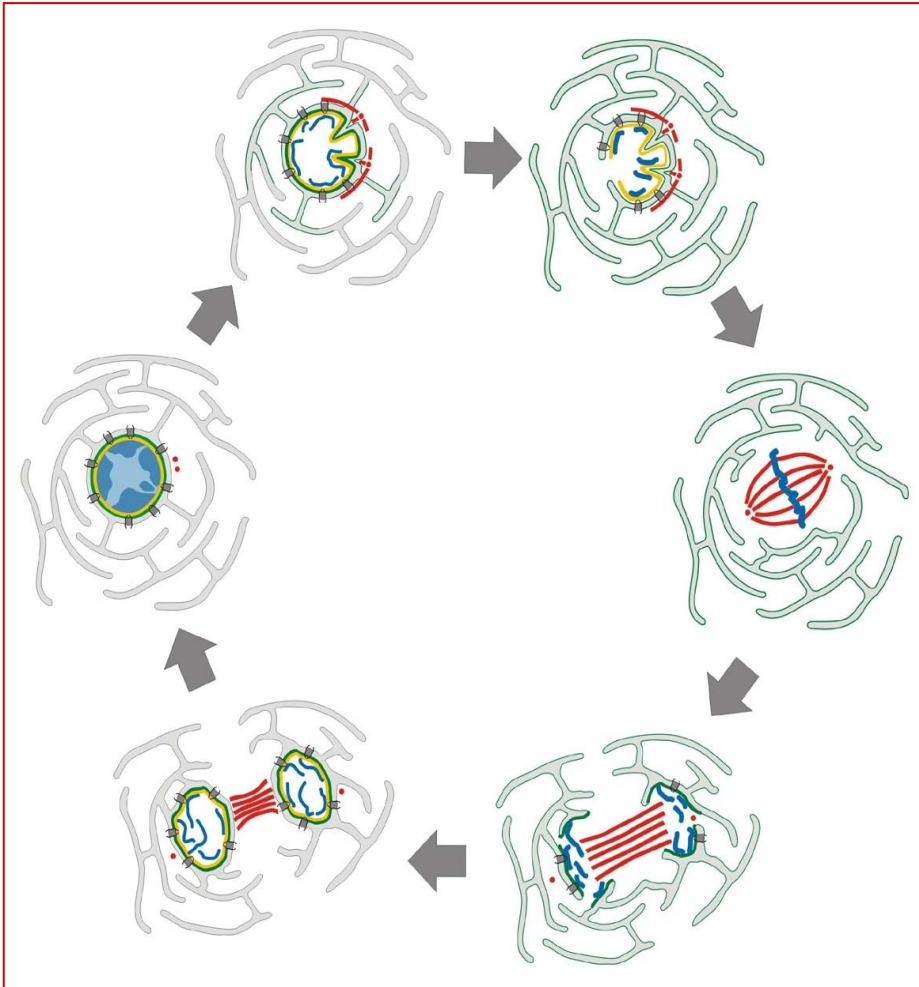
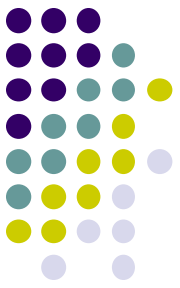

- Χρονική αλληλουχία χορήγησης πολλών φαρμάκων (σειρά χορήγησης, διάρκεια ασφαλούς έγχυσης)
  - ⇒ Ταχεία έγχυση πλατίνας αυξάνει την νεφροτοξικότητά της
  - ⇒ Πολύ βραδεία χορήγηση της μελφαλάνης προκαλεί μερική αδρανοποίηση του φαρμάκου
- Διάστημα επανάληψης του σχήματος (Timing)
  - ⇒ Το προβλεπόμενο μεσοδιάστημα μεταξύ των κύκλων είναι τόσο που να εξασφαλίζει την σταδιακή συρρίκνωση του όγκου?
- Προφυλακτικά των επιπλοκών φάρμακα
  - ⇒ Φυλλινικό οξύ σαν «αντίδοτο» φθοριοουρακίλης, μεθοτρεξάτης
  - ⇒ Mesna σαν «αντίδοτο» κυκλοφωσφαμίδης και ιφωσφαμίδης
  - ⇒ Η μπλεομυκίνη προκαλεί υψηλό πυρετό αλλεργικού τύπου στο 40% των ασθενών και συγχορηγείται με παρακεταμόλη ± κορτικοειδή
  - ⇒ Δεξαζοξάνη σαν προφύλαξη της καρδιοτοξικής δράσης των ανθρακυκλινών

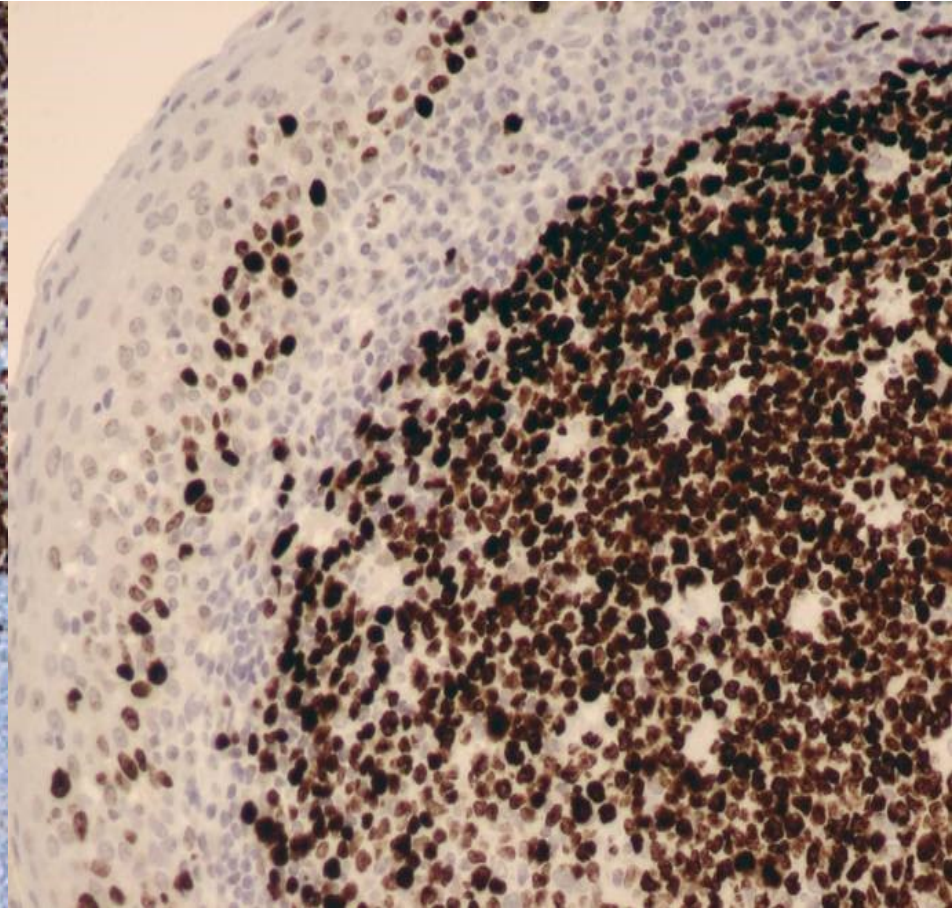
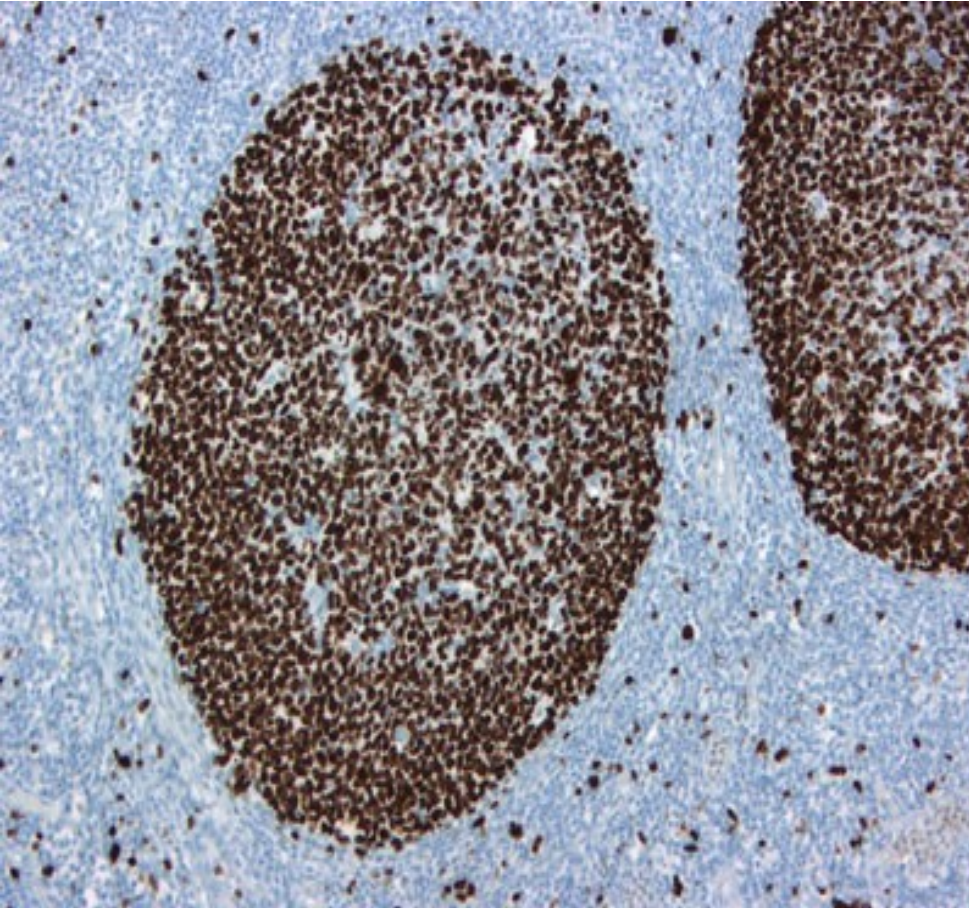
Κυτταρικός κύκλος

Ανάδειξη του κλάσματος αύξησης ενός κυτταρικού πληθυσμού με κυτταρομετρία ροής

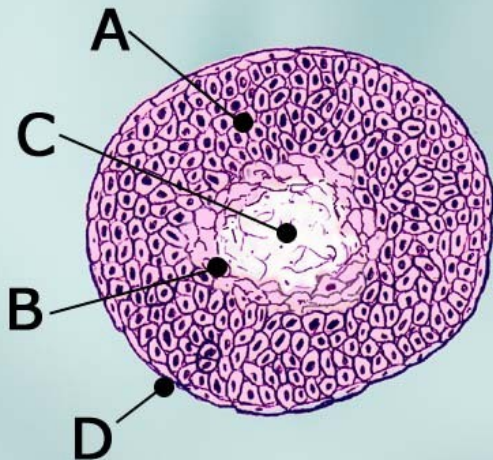
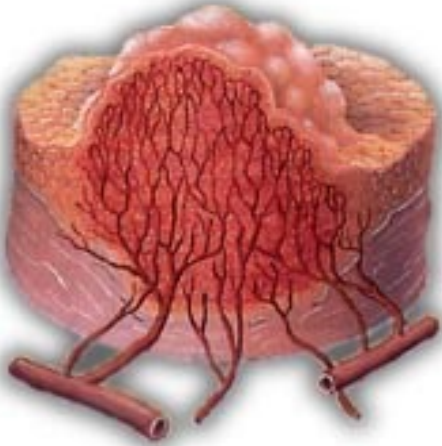
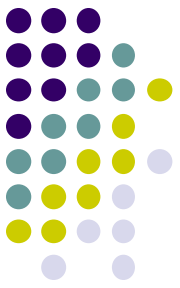

Ανοσοχρώση φυσιολογικού λεμφαδένα για το αντιγόνο Ki-67

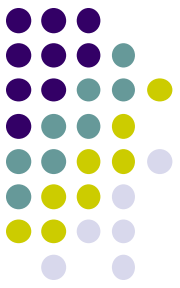

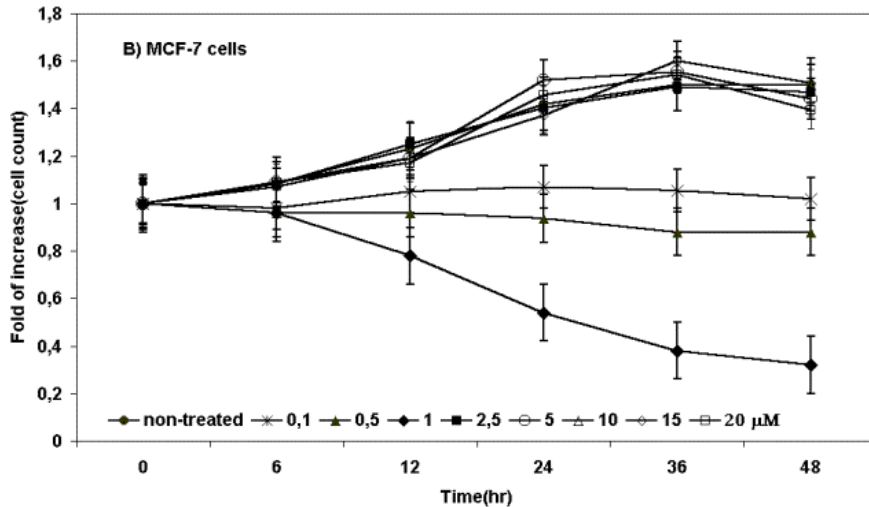
Η σημασία της αγγειοβρίθειας μιάς νεοπλασίας

- Πολύ αγγειοβριθείς όγκοι εμφανίζουν αντίσταση στην χημειοθεραπεία και επιθετικές υποτροπές
- Ογκοι με αυξημένη κυτταροβρίθεια και υψηλό GF δυνατόν να εμφανίσουν **κεντρική νέκρωση**, αυτόματα ή μετά από χημειοθεραπεία
- Νέα διάσταση στην αντινεοπλασματική θεραπεία είναι η χρησιμοποίηση **αντιαγγειογενετικών φαρμάκων**
- Δεν υπάρχει ακόμα σαφής εμπειρία για τον ρόλο αυτών των φαρμάκων σε συνδυασμό με συμβατική χημειοθεραπεία

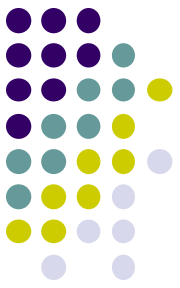
Βασικές αρχές για την συγκρότηση ενός χημειοθεραπευτικού συνδυασμού

Τα χρησιμοποιούμενα φάρμακα πρέπει να δίνονται στις μέγιστες προβλεπόμενες δόσεις και οι κύβνα επαναλαμβάνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

- Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται φάρμακα με αποδεδειγμένη δράση και σε μονοθεραπεία
- Να συνδυάζονται φάρμακα με διαφορετικό μηχανισμό δράσης
- Να συνδυάζονται φάρμακα δρώντα σε διαφορετική φάση του κυττ. κύκλου
- Προτιμότεροι οι συνδυασμοί φαρμάκων με αποδεδειγμένη συνέργεια
- Να μην προκύπτει αθροιστική ή συνεργική τοξικότητα

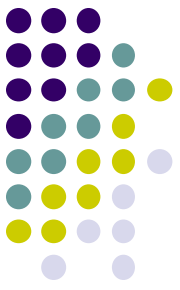
Αξιολόγηση της ισχύος της χορηγηθείσης δόσης χημειοθεραπευτικών φαρμάκων

Ένταση δόσης της χημειοθεραπείας

- Ένταση δόσης ενός φαρμάκου % (Drug Dose Intensity -DI) =
χορηγηθείσα δόση ενός φαρμάκου σε 1 κύκλο θεραπείας
προβλεπόμενη από το σχήμα θεραπείας δόση
- Σχετική ένταση δόσης % (Relative Dose Intensity - RDI) =
συνολική χορηγηθείσα δόση ενός φαρμάκου σε όλη την θεραπεία
προβλεπόμενη από το σχήμα θεραπείας δόση
- Μέση σχετική ένταση δόσης ενός συνδυασμού (Average RDI)
 $RDI-1 + RDI-2 + RDI-3 + \dots RDI-n$

n

Η ένταση ενός χημειοθεραπευτικού συνδυασμού μπορεί να αυξηθεί, χωρίς να αυξηθούν οι δόσεις των φαρμάκων του συνδυασμού

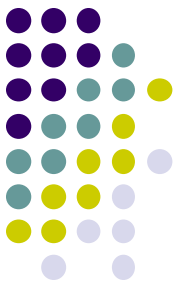
- Κλασσικό σχήμα CHOP

- ▶ Κυκλοφωσφαμίδη 750 mg/m²] Ανά 21 ημέρες
- ▶ Αδριαμυκίνη 50 mg/m²] Εάν ARDI^{CHOP-21} = 1
- ▶ Βινκριστίνη 1.4 mg/m²]
- ▶ Πρεδνιζόνη 60 mg/m²]

- Εντατικοποιημένο σχήμα CHOP = ίδιες δόσεις ανά 14 ημέρες

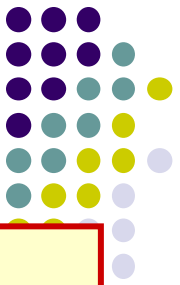
- ▶ => ARDI^{CHOP-14} = 1 x 21/14 = 1.33

Αξιολόγηση της ανταπόκρισης στην αντινεοπλασματική θεραπεία

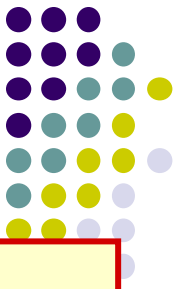
- **Αντικειμενική ανταπόκριση**
  - ⇒ Πλήρης ύφεση (CR)
  - ⇒ Πλήρης ύφεση μη τεκμηριωμένη μοριακά (nCR)
  - ⇒ Πολύ καλή μερική ύφεση (vgPR)
  - ⇒ Μερική ύφεση (PR)
  - ⇒ Μικρή ανταπόκριση (MR)
- **Σταθερή νόσος (SD)**
- **Εξελικτική νόσος (PD)**

Υποστηρικτική αγωγή Ι.

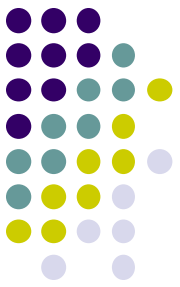
- Εξασφάλιση μεγάλης φλεβικής οδού ή ειδικής οδού προσπέλασης για την χορήγηση των φαρμάκων
  - Κεντρικοί υποκλείδιοι ή σφαγιτιδικοί καθετήρες
  - Ενθέματα Port-cath
  - Συσκευές Omapa
- Επαρκής αντιεμμετική αγωγή
  - Κορτικοειδή, μετοκλοπραμίδη
  - Η3-αναστολείς (σετρόνες)
- Προφύλαξη συνδρόμου λύσης
  - Επαρκής ενυδάτωση - αλκαλοποίηση ούρων
  - Αλλοπουρινόλη, ρασμπουρικάση
- Υποστήριξη της μυελοτοξικής φάσης
  - Αντιβιοτική προφύλαξη
  - Αυξητικός παράγοντας κοκκιοκυττάρων
- Υποστήριξη της βλεννογονίτιδος
  - Αυξητικός παράγοντας κερατινοποιούμενων κυττάρων

Υποστηρικτική αγωγή II.

- Υποστήριξη της ανοσοκαταστολής
  - ⇒ Πρωτογενής ή δευτερογενής αντιμυκητιασική προφύλαξη
  - ⇒ Αντιφυματική προφύλαξη επί παλαιού ιστορικού ή (+) Mantoux
  - ⇒ Προφύλαξη από *Pneumocystis Carinii*
  - ⇒ Προφύλαξη αναζωπύρωσης VZV και HBV λοίμωξης
  - ⇒ Ενδοφλέβια γ-σφαιρίνη
- Μεταγγίσεις παραγώγων αίματος
  - ⇒ Ακτινοβολημένα παράγωγα σε αλλομεταμοσχευμένους ασθενείς ή σε όσους έχουν CD4+ λεμφοκύτταρα < 200/μl
- Γαστροπροστασία (αναστολείς αντλίας πρωτονίων)
- Κυτταροπροστατευτικοί παράγοντες
  - ⇒ Αντιοξειδωτικά, βιταμίνη E, φυλικό οξύ
  - ⇒ Αμιφοστίνη
- Καρδιοπροστασία
  - ⇒ Λιποσωμιακά σκευάσματα ανθρακυκλινών
  - ⇒ Δεξαζοξάνη
- Προφύλαξη γονάδων => GNRH ανάλογα

Σύνοψη της παρουσίασης - Μηνύματα

- Κάθε κλινικό Τμήμα θα πρέπει να έχει προτυποποιημένες μεθόδους διαγνωστικής προσέγγισης, κλινικής αξιολόγησης, σταδιοποίησης και θεραπείας για τα νεοπλασματικά νοσήματα που ασχολείται.
- Η θεραπευτική στρατηγική που θα ακολουθείται σε κάθε περίπτωση πρέπει εκτός από τις παραμέτρους της νόσου να λαμβάνει υπόψη και τις παραμέτρους του ασθενούς, συνεπώς πρέπει να εξατομικεύεται.
- Κάθε στρατηγική θα πρέπει να αξιολογείται, τα αποτελέσματά της να ανακοινώνονται και τα θεραπευτικά σχήματα να προσαρμόζονται στις εξελίξεις των νεοεισερχόμενων φαρμακευτικών προϊόντων.
- Η στοχευμένη θεραπεία αποτελεί εξελισσόμενη και ανερχόμενη στρατηγική και ενσωματώνεται/αντικαθιστά (σ)τις κλασσικές χημειοθεραπείες γι' αυτό όλοι οι παράγοντες της δημόσιας υγείας θα πρέπει να έχουν γνώση και αντίληψη της στρατηγικής αυτής.